

REFORMA SĄDOWA

Miesięcznik poświęcony sprawom ustawodawstwa i sądownictwa.

Prenumerata wynosi:
Rocznie 5 K.
Półrocznie 2 K 50 h
Numer pojedyn. 1 K.
Inseraty przyjmujc
Administrcya po 20
hal, za wiersz petito-
wy jednoszpaltowy.

**ORGAN KRAJOWEGO ZWIĄZKU
SĘDZIÓW WE LWOWIE.**

Wychodzi dnia 15-go każdego miesiąca.

Redaktor i wydawca;
**Romuald A.
Lewandowski**
ADRES
Redakcyi i Administrc.
Lwów,
ul. Sobieszczyzna 4.

Członkowie Kraj. Związku sędziów otrzymują Reformę bezpłatnie.

Sprawy krajowego Związku sędziów i kół sędziowskich.

Wydział Krajowego Związku sędziów we Lwowie otrzymał następujące pismo Stowarzyszenia austriackich sędziów we Wiedniu z 28 stycznia 1908 z prośbą o ogłoszenie:

Jak to już ogłosily niedawno dzienniki wiedeńskie miało 372 sędziów wnieść do Ministerstwa sprawiedliwości protest, skierowany przeciw naszemu Stowarzyszeniu.

Przed przystąpieniem do obrony ohcieliśmy rzecz zbadać i dlatego zwróciłyśmy się do Ministerstwa sprawiedliwości z prośbą o zezwolenie przejrzenia treści tego protestu. Prośbie tej wprowadzić z zasadniczych powodów odmówiono, lecz oznajmił nam Minister sprawiedliwości, że nie przywiązuje znaczenia do tego podania 372 sędziów, ponieważ widzi w nas stowarzyszenie, powołane do zastępstwa austriackiego stanu sędziowskiego. Oprócz tego zawiadomiono nas, że skierowane przeciw nam pismo zaopatrzone jest tylko kilku (10) podpisami. Podpisani mieniać się sekretarzami i adjunktami sądowymi twierdzą, że są pełnomocnikami 372 imiennie niewymienionych sędziów (7 radców, 130 sekretarzy, 128 adjunktów i 107 auskultantów) Ministerstwo nie może badać owego podania w tym kierunku, czy podpisy nazwisk są prawdziwe i czy podpisani są uprawnieni do występowania imieniem 372 sędziów, jako ich pełnomocnicy. Nazwisk podpisanych osób nam nie podano.

Ponieważ nazwiska ich — przynajmniej do dnia dzisiejszego — także w innej drodze ani przez nas, ani przez nasze liczne prawnie we wszystkich krajach koronnych istniejące sekcyje różnie mogły być wykryte, przeto niniejszem publicznie ich wzywamy, by swoje incognito, strzeżone dotąd tak skrupulatnie, odsłoniłi i — jak przystoi ludziom honoru — podali nam swoje nazwiska. Dopóki tego nie

uczynią. dopóty nie istnieją dla nas ani oni, ani owi 372 sędziowie, których rzekomo zastępują. Aż do tego czasu widzimy w podaniu, wystosowaniem do Ministerstwa sprawiedliwości, li tylko mistyfikację jakiegoś denuncyanta, a uważamy niżej naszej godności mistyfikację tę rzeczowo traktować

Lecz mimo to nie spuścimy sprawy z oka i będziemy ją śledzili usque ad finem. Jeżeli nam się uda wyszukać autorów tego podania, nie omieszkamy zbadać dokładnie, czy też byli oni legitymowani do wystąpienia w imieniu 372 sędziów. Gdyby się okazało, że nie mieli legitymacji, wówczas musielibyśmy zażądać, aby użyto najostrzejszych środków przeciw tym Panom, którzy w urzędowym podaniu, wystosowaniem do najwyższej władzy, zmyślili nieistniejące pełnomocnictwo i przez to uchybili ciężko nie tylko godności naszego stanu, ale prawidłom honoru. Wyłącznie tylko dla objaśnienia wprowadzonej w błąd opinii publicznej dodajemy następujące liczby: W całej Austrii jest obecnie około 5100 sędziów. Z tego należy do naszego Stowarzyszenia okrągło 2000 osób, około 500 sędziów należy do Związku czeskiego i tyleż do Krajowego Związku sędziów we Lwowie. Wszystkie te trzy Związki mają jedne i te same cele, nawiązały już ze sobą przyjazne stosunki, a spodziewać się należy, że wzajemne węzły jeszcze bardziej się zacieśnią. Nasze stowarzyszenie reprezentuje więc przeszło trzecią część, a trzy związki razem reprezentują przeważającą większość austriackich sędziów i to sędziów wszystkich narodowości, wszystkich okręgów apelacyjnych od prezydentów senatów począwszy, aż do egzaminowanych auskultantów. Z tego wynika, że twierdzenie zawarte w owym podaniu, jakoby do naszego związku należała tylko nieznaczna część ogółu sędziów austriackich, polega na złośliwym przekręceniu rzeczywistego stanu rzeczy, co naprowadza nas na myśl, że jest rzeczą niemożliwą, by podanie to pochodzić mogło od sędziów, trudno bowiem przypuścić, by tak ciężko uchybili prawdzie mężowie, których powołaniem jest prawdzie służyć.

Wydział krajowego Związku sędziów we Lwowie komunikuje treść powyższej odezwy interesowanym osobom, podziela bowiem w zupełności stanowisko, jakie Związek wiedeński zajął w sprawie w odezwie tej poruszonej.

Z Wydziału Krajowego Związku Sędziów.

We Lwowie w lutym 1908.

Sprawozdanie z posiedzeń Wydziału K. Z. S.

Posiedzenie z 25 stycznia 1908.

a) Przyjęto do wiadomości sprawozdanie delegatów co do utworzenia Kół sędziów w Brzeżanach, w Sanoku i w Stryju.

W Brzeżanach uchwaliło dnia 12 stycznia br. 23 sędziów (wzgl. prokuratorów) zawiązać Koło, utworzyło Komitet przygotowawczy, przewodniczącym którego jest radca p. Marceł Pilecki i wdrożyło odpowiednie kroki celem wykonania powyższej uchwały.

W Stryju odbyło się dnia 12. stycznia br. zebranie tamtejszych sędziów i prokuratorów w liczbie 26 osób; zebrani przystąpili do krajo-

wego Związku i uchwalili utworzyć Koło miejscowe, do zorganizowania którego wybrano osobny komitet.

W Sanoku podobne zebranie odbyło się 19 stycznia br., 17 członków sądu i prokuratury przystąpiło na zebraniu do kraj. Związku i zawiązało Komitet dla zorganizowania Koła miejscowego. Ponadto uczestnicy zebrania złożyli na ręce delegata Związku kwotę 41 kor. tytułem wpisowego i wkładek.

b) Zaproszeni na posiedzenie członkowie Związku pp. Jan Rojecki i Tadeusz Sanetra przedstawili swe referaty w sprawie utworzenia ubikacyj na bióra dla radców wyższego sądu krajowego we Lwowie względnie przyznania ekwiwalentu, i w sprawie podwyższenia dodatku aktywalnego dla sędziów na prowincyi.

Referaty te odesłano do komisji redakcyjnej.

c) Zatwierdzono projekt umowy z redaktorem „Ref. rmy sądowej“ p. Romualdem Lewandowskim co do przyjęcia „Reformy“ jako stałego organu Związku, jakoteż wszelkich warunków, pod którym i Związek wszedł w stosunek z powyższem wydawnictwem.

d) Przyjęto do wiadomości sprawozdanie sekretaryatu co do stanu pertraktacyj, przeprowadzonych z centralnym Związkiem sędziów we Wiedniu w sprawie ewentualnego przystąpienia Kół sędziowskich do tego Związku. Ze sprawozdania tego, opartego na korespondencyach naszego Wydziału i Wydziału Związku wiedeńskiego okazało się, że ostateczne załatwienie sprawy zależy od porozumienia się do wysokości wkładek, jakimi Związek tutejszy musiałby zasilać skarbiec stowarzyszenia wiedeńskiego.

e) Uchwalono przyjąć do Związku Koło sędziów w Szczercu na podstawie przedłożonego statutu.

f) Przesłane przez wiedeński Związek pismo wraz z projektem pięciu ustaw o kwalifikowaniu sędziów itd. udzielono członkowi Wydziału p. Mieczysławowi Rossowskiemu do zdania sprawy i przedstawienia wniosków.

Posiedzenie z 8. lutego 1908.

a) Przyjęto do wiadomości sprawozdanie delegata Wydziału co do zawiązania Koła sędziów w Tarnopolu. Na zebraniu, które odbyło się tam dnia 12. stycznia br. przy licznych udziale sędziów i prokuratorów (przeszło 50 osób) uchwalono utworzyć Koło miejscowe i w celu zorganizowania Koła wybrano osobny komitet z radcą Wskr p. Marjanem Mayerem na czele.

b) Na prośbę Wydziału Związku wiedeńskiego uchwalono podać do wiadomości osób interesowanych odezwę tegoż Wydziału w sprawie protestu wniesionego do Ministerstwa sprawiedliwości rzekomo przez 372 sędziów, a skierowanego przeciw Związkowi wiedeńskiemu. Wydział oświadczył się, że podziela w zupełności stanowisko, jakie Związek wiedeński zajął w sprawie poruszanej w tej odezwie.

c) Przyjęto do wiadomości sprawozdanie z zawiązania kół we Lwowie i w Szczercu (z Komarnem i Mikołajowem). oraz z organizowania się Koła w Przemyśle

d) Członek związku p. Mieczysław Rossowski w obszernym i wyczerpującym referacie zdał sprawę z nadesłanego przez Wydział Związku wiedeńskiego do wydania opinii projektu do 5 ustaw i przedstawił swe wnioski. Projekta te dotyczą:

1 ustawy o kwalifikacji osób stanu sędziowskiego i obsadzaniu posad sędziowskich;

2. ustawy o urloпах sędziów i sędziów pomocniczych;

3 ustawy o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw sędziom i sędziom pomocniczym, oraz o niedobrowolnem przeniesieniu tychże na inne miejsce służbowe lub w stan spoczynku;

4. ustawy o zmianie i uzupełnieniu ces pat. z 7 sierpnia 1850. Nr. 325 dpp.

5. ustawy o zmianie niektórych postanowień ustawy syndykackiej z 12. lipca 1872 n 112 dpp.

Po ożywionej dyskusji, jaka wywiązała się nad tym referatem, wyraził Wydział swoją opinię co do powyższych projektów, proponuje ze swej strony Wydziałowi Związku wiedeńskiego zmiany i uzupełnienia w pewnych kierunkach *)

6. Członek Wydziału p Stanisław Kirchner przedstawił swój referat w sprawie dodatku osobistego za czynności naczelników sądów powiatowych. Referat ten odesłano do komisji „redakcyjnej“.

Sprawozdanie z konstytuującego Walnego Zgromadzenia członków „Koła sędziów“ we Lwowie.

W dniu 1. lutego 1908 odbyło się w wielkiej sali sądu kraj. karnego konstytuujące walne zgromadzenie członków „Koła sędziów“ we Lwowie przy licznyin udziale lwowskich sędziów i prokuratorów. Obrady zagał r. w. skr. Józef Szymonowicz, wskazując na dotychczasowy rozwój kół sędziów i na prace przygotowane przez kraj Związek Sędziów we Lwowie.

Przewodniczącym zgromadzenia wybrano jednomyślnie radcę wyższego sądu kraj. Karola Misińskiego, sekretarzem Erazma Semkowicza.

Po uchwaleniu zawiązania „Koła sędziów“ we Lwowie i krótkiej dyskusji nad zakresem działania tego Koła wybrano przez akłamację przewodniczącym p. Stanisława Przyłuskiego, prezydenta sądu krajowego karnego we Lwowie, zastępcą przewodniczącego Dr. Juliusza Brylińskiego radcę sądu kraj, członkami wydziału zaś rad. w. s. kr. Zygmunta Dworskiego Włodzimierza Argasińskiego, r. s. kr. Ilnickiego Jarostawa, Dra Alfreda Münza, Hieronima Wierzchowskiego, sekretarzy sąd: Dra Włodzimierza Kulozycznego, Dra Bronistawa Krejsla, Józefa Sterzyńskiego, Dra Józefa Łaszkiwicza, zast. prok. Dra Franciszka Hofmokla, adj. sąd: Dra Zygm. Hahna, Stanisława Batyckiego, Jana Nikischa. ausk. sądowych: Eugeniusza Wierzbjańskiego, Zygmunta Osuchowskiego i Józefa Manna. Do komisji rewizyjnej wybrano r. wskr. Jana Rojeckiego, zast. prok. Dra Stanisława Szymonowicza, ausk. sąd. Stanisława Siarkiewicza

R. w. s. kr. Jan Rojecki w dobitnych słowach zaznaczył, że koło sędziów we Lwowie powinno być wzorem dla innych i przede wszystkim stać na straży godności i powagi stanu sędziowskiego.

W tym duchu przemawiał też ausk. sąd. Siarkiewicz Stanisław wyrażając życzenie, by koło sędziów stworzyło bibliotekę czasopism prawniczych i umożliwiło korzystanie z niej sędziom, zamieszkałym poza Lwowem.

*) Treść owych projektów i opinii Wydziału naszego Związku ogłosimy w dalszych numerach Ref. sąd. (Przyp. red)

Posiedzenie Wydziału nowo ukonstytuowanego Koła odbyło się dnia 15 lutego 1908. o godzinie 7 wieczór w biurze związkowym. Udział w tem posiedzeniu wzięło trzech delegatów Związku. Sprawozdanie z obrad Wydziału Koła ogłosimy w następnym numerze Ref. sądowej.

Historja rozwoju niezawisłości sędziowskiej.

Odczyt dra Zygmunta Hahna wygłoszony na pierwszym konstytuującym Walnym Zgromadzeniu członków Krajowego Związku sędziów we Lwowie dnia 10 listopada 1907.
(W streszczeniu.)

1.

Nowoczesny kierunek prawny odnośnie do wymiaru sprawiedliwości i zasada się na dwóch postulatach: rozdziale administracji od sądownictwa i niezależności stanu sędziowskiego od rządu centralnego (niezawisłość sędziowska).

Niezawisłość sędziów starano się zagwarantować przez przyznanie im dwóch przywilejów: nieusuwalności i dożywotności; — obok tych dwóch przywilejów zachodzą jeszcze rozliczne kwestye doniosłe dla niezależności tego stanu, których uregulowanie winno nastąpić w drodze ustawy.

Z jednej strony rozdział spraw między sędziów samoistnych i sądy kolegialne, tworzenie kolegiów przy sądach kolegialnych, z drugiej strony: mianowanie sędziów, należyte uposażenie materialne, posuwanie ich na wyższe posady — przyznawanie im odznaczeń, w końcu pociąganie ich do dyscyplinarnej odpowiedzialności.

Gwarancje niezawisłości stanu sędziowskiego stworzyło najstarsze państwo konstytucyjne Anglia i to dość wczesnie, bo po wypędzeniu Jakóba II-go przy końcu wieku XVII-go przez przyjęcie do ustaw zasadniczych postulatu dożywotności sędziów i stałego systemu płac.

Sądownictwo angielskie jest obecnie unormowanem, Judicature Act. z r. 1873 i uzupełnieniem tegoż z roku 1875. 1876 i 1879-go.

Najwyższy Trybunał sądowy (Supreme Court of Judicature) zastąpił dotychczas istniejące trybunały sąd. (Kings Bench, Court of common pleas, of exchequer, court of chancery admiralty, probate matrimonial cause etc.) właściwość jego rozciąga się na całe państwo, jest I-szą instancją i instancją odwoławczą dla niższych sądów i wtedy funguje jeden sędzia, jest instancją odwoławczą przeciw orzeczeniom Najwyższego Trybunału w I. instancji i wtedy funguje dwóch lub trzech sędziów.

Ponad Najw Trybunałem sądowym stoi Izba lordów (House of lords) rozstrzygająca rewizye przeciw wyrokom Najwyższego Trybunału sądowego jako sądu odwoławczego.

Obok tego istnieje w Anglii 59 sądów hrabstw (county courts) w Londynie city court i 14 police courts — 21 w miastach stipendiary Magistrates w 105 miastach recorders i niedająca się oznaczyć ilość sędziów pokoju (great nupaid) sądząc samoistnie, lub tworząc petty sessions lub quartersessions.

Liczba sędziów angielskich nie przekracza 260-ciu i kilku, nie licząc jednak sędziów pokoju, a tłumaczy się to tem, że w Anglii fungują sędziowie przeważnie pojedynczo — w instancjach odwoławczych w liczbie dwóch

ub trzech, (stosunkowo o połowę mniejszą ilością spraw niż w Niemczech) że mają do pomocy znaczną ilość masters, registrers, spełniających nawet funkcyę sędziowskie, minimalną ilością środków prawnych, ścieśnieniem kompetencyi sądów na korzyść niższych instancyi i organów pomocniczych w końcu nadzwyczaj wysokimi kosztami procesu.

Co do stanowiska sędziów, to nominacya sędziów hrabstw następuje przez lorda kanclerza, sędziów Najw. Trybunału przez Monarchę przez powoływanie z grona adwokatów. Wydalenie może nastąpić co do pierwszych przez lorda kanclerza, co do drugich przez króla za żądaniem obu izb parlamentu. Są dożywotni. Płace ich są nadzwyczaj wysokie — sędziów hrabstw 1500 — sędziów Najw. Trybunału 5000 — 6000 f. Dowolność sędziów przy wydawaniu wyroków jest wielką — powodują się zasadami słuszności — w końcu nie są urzędnikami.

Następnie prelegent przystąpił do skreślenia stosunków sądownictwa w Niemczech, skreślił krótki rys walki o niezawisłość sędziowską tamże, a dalej przeszedł do obowiązujących postanowień państwa niemieckiego. Od dnia 1. stycznia 1871 nosi związek północno-niemiecki nazwę państwa niemieckiego. Pierwszy parlament niemiecki uchwalił ustawę zasadniczą z dnia 16. kwietnia 1871. Gesetz betreffend die Verfassung des deutschen Reichs;) w art 86 i 87 ust. zasadn. uznano niezawisłość sędziów, przyznano im przywilej dożywotności i nieprzenoszalności, w myśl art. 4 ust. 13. teje ustawy należy do nadzoru państwa ustawodawstwo co do postępowania sądowego

Na podstawie tej ustawy wydano ustawę organizacyjną (Gerichtsverfassungsgesetz w dniu 27. stycznia 1877), która powtórzyła przyznane sędziom ustawą zasadniczą przywileje dożywotności i nieusuwalności, dozwalając rządowi prawo wkroczenia do sfery sędziego w wypadku zmiany organizacyi, zresztą z powodów utylitynych lub w razie kary jednakże wedle norm i form przepisanych przez ustawę.

Nadto wydano przepisy dyscyplinarne dla członków Reichsgerichtu, mianowanych przez cesarza na propozycyę rady związkowej (Bundesrat). Unormowanie dyscyplinarnego postępowania dla sędziów niższych instancyi pozostawiono ustawodawstwu krajowemu.

Niektóre państwa niemieckie uznały już poprzód niezależność władz sądowych. Bawaryą ustawą z r. 1818. Baden ustawą z 20/VIII 1818 Württembergia ustawą z 25/IX 1819 — Hessen Darmstadt ustawą z dnia 17/XII 1820. Koburg ustawą z dnia 8/VIII 1821.

W Królestwie Pruskiem ustawa zasadnicza (Verfassungsurkunde für den preussischen Staat) — nosi również datę o wiele wcześniejszą, bo z dnia 31. stycznia 1850, a postanowienia jej gwarantujące niezawisłość sędziowską są zupełnie podobne do przedtem wspomnianej ustawy zasadniczej państwa niemieckiego z dnia 16/4 1871.

Ustawa dyscyplinarna pruska, z dnia 7/5 1851, która uległa rewizyi wskutek ustawy z dnia 9/4 1871, podała po raz pierwszy definicyę Dienstvergehen „Ein Verstoss gegen die den Beamten obliegenden Pflichten“. Unormowała wypadki przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe lub w stan spoczynku, postanowiła system gradualny kar i określiła kompetencyę sądów dyscyplinarnych.

Ustawodawstwa dyscyplinarne w różnych państwach związkowych: w Bawaryi (dokument konstytucyjny z 26/5 1818 roku). edykt o stosunkach sług państwowych, ust. zasadn. z 4/6 1848 i ustawa organizacyjna z dnia 26/3 1881. roku W S a k s o n i i (ust. z d. 20/3 1881 roku) W ü r t e m b e r g i (ust. z d. 28/6 1876 roku) zawierają podobne do ustawy dyscyplinarnej pruskiej postanowienia.

Następnie prelegent przeszedł do omówienia kwestyi z zastępstwa sędziów, które unormowano również ustawodawstwem państwowem w Niemczech. Przez postawienie między innymi zasad, że ustanowienie zastępstwa następuje na wniosek prezydium odnośnego trybunału i że odwołanie nie może nastąpić przed upływem czasu, na który zastępstwo ustanowiono, a dalej do omówienia kwestyi tworzenia kolegiów.

Również i tę kwestyę uregulowano ustawą organizacyjną państwową z d. 27/1 1877. W myśl tej ustawy w miejsce prezydenta weszły dwa ciała: kolegium dyrektorów i prezydium co do składów senatów, mianowania przewodniczących i rozdziału czynności (Prezydium tworzą prezydent, dyrektorowie i członek najstarszy rangą lub wiekiem).

Na końcu skreślenia stosunków niemieckich wspomniał prelegent krótko o tabelach kwalifikacyjnych i płacach urzędników sędziowskich w Niemczech.

Stosunki sądownictwa w Austrii rozwijały się podobnie jak w państwie niemieckiem; konsolidacja ich następowała powoli wskutek znacznych różnic między poszczególnymi krajami koronnymi pod względem kulturalnym i narodowym.

W wieku XVIII-ym stan sędziowski stał nadzwyczaj nisko, pociągnęło też to za sobą za czasów Józefa II-go w wydalanie znacznej ilości urzędników i tajne ich nadzorowanie w sposób ubliżający stanowi sędziowskiemu.

Ordynacja sądowa z dnia 15 1781 roku nie nadała urzędnikom sędziowskim charakteru niezawisłości, dopiero ruch wolnościowy roku 1848, spowodował wydanie ces. patentu z dnia 28/VIII 1850, zawierającego dokładne postanowienia co do kar dyscyplinarnych, przymusowego przeniesienia i wydalenia ze służby.

W roku 1853, dnia 3. maja wydany patent ces. przyznał napowrót rządowi dowolność w tej kwestyi i zniósł różnicę w traktowaniu urzędników sędziowskich i kancelaryjnych.

Dopiero ust. zasadnicza z dnia 21. grudnia 1867 N. 144. Dz. u. p. dała sądom formalne gwarancje niezawisłości

Kwestyą, kto jest sędzią, normuje obecnie ustawa organizacyjna z d. 27. listopada 1896 N. 217 D. u. p. w §§ 1 — 2, które zastąpiły § 1 ust. z d. 21. maja 1868. dz. u. p. N. 46 o traktowaniu dyscyplinarnem urzędników sędziowskich i przymusowem przeniesieniu ich na inne miejsce lub w stan spoczynku

Wchodzą tu w grę także §§ 30 ust. organ. § 5 u. 1 i § 25 ust. organ.

Sposób mianowania sędziów określają art. 5. ust. zasad. z d. 21. grudnia 1867. N. 144 Dz. u. p. § 18 ust. org., który utrzymał w mocy § 7. instr. sąd. z dnia 3. maja 1853. dz. u. p. N. 81.

Stanowisko sędziów określają art. 6 i 7 ust. zasad.; o wymogach zaś do uzyskania stanowiska przy władzach sądowych stanowią §§. 1 — 6 ces. pat. z d. 3 maja 1853 roku N. 81 d. u. p.

O obowiązkach urzędowych osób sądowych stanowią §§ 45 i 49. powołanej instr. sąd., art. 12 i 13 ust. zasadn. z d. 21/12 1867, dekret nadworny z 5 lutego 1813 z. b. u. sąd. Nr. 1030 rozp. min. spraw wewn. z d. 4 marca 1846 L. 5362., dekret nadworny z 20 czerwca 1784 z. b. u. sąd. N. 53 § 50 instr. sąd. dekret nadworny z 10 lutego 1826 z. b. ust. sąd. N. N. 2160, dekret kancel. nadw. z 30 stycznia 1823 z. b. ust. sąd. 51 §§ 82 i 83 i instr. sąd. z dnia 5. maja 1897 D. u. p. N. 112.

Wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami sędziowskimi unormowane ustawą dyscyplinarną z dnia 21. maja 1868 N. 46 d. u. p. nie różni się w zasadniczych punktach od ustawy dyscyplinarnej pruskiej, gdyż wspomniana ustawa została ułożoną na wzór pruskiej ustawy dyscyplinarnej z r. 1851.

Ustawa dyscyplinarna z 21. maja 1868 mieści w sobie postanowienia w §§. 48. 49 i 55 o możności zatrudnienia sędziego samoistnego za należytem odszkodowaniem, po za miejscem służbowem, przez przeciąg 6 ciu miesięcy w tym samym ókręgu apelacyjnym, a odnośnie do pomocniczych urzędników sędziowskich o możności przeniesienia ich w drodze administracyjnej na inne miejsce służbowe — lub w stan spoczynku.

Przepisy te podobnie jak §: 8. nor. jur. i wślad zatem idący przepis § 25 u. 2 ust. organ traktujący sędziów samoistnych przy sądach powiatowych w siedzibie Trybunału I-szej instancyi jako członków Trybunału i dopuszczający każdego czasu odwołania z dotychczasowego stanowiska spotkały się z przeciwnymi głosami w nauce, a nawet stałej komisji ustawodawczej parlamentu.

Kwestya zastępstwa przy sądach w Austrii jest o wiele łatwiejszą do przeprowadzenia wskutek tego, iż sądy powiatowe w siedzibie trybunału I-szej instancyi stanowią jedną całość, wskutek możności korzystania z przepisu §. 49. ust. dyscyplinarnej przepisującego każdemu sędziemu obowiązek 6 miesięcznej pomocniczej działalności poza miejscem służbowem, w końcu całego zastępu pomocniczych urzędników sędziowskich t. j. adjunktów mianowanych dla ókręgu wyższ. Sądu krajowego.

Rozdział czynności następuje z reguły na przeciąg następnego roku: przy sądach powiatowych przez naczelnika sądu wedle zasad ustalonych przez Ministerstwo sprawiedliwości, przy sądach kolegialnych skład Senatów zarządza prezydent Sądu i oznacza, do którego Senatu sam przystępuje. Podział czynności zarządza również prezydent sądu na przeciąg jednego roku, w obrębie senatów rozdziela przewodniczący sprawy między członków (§ 18 proc. karn. 301 proc. karnej ust. z 23. maja 1873 Nr. 120 D. u. p. o czasowem zawieszeniu sądów przysięgłych §§ 32 — 33. 34, 35 ust. org. § 7. 21 i 23 instr. sąd z 5. maja 1897 D. u. p. N. 112.

Co do kolegiów przy Trybunałach II. instancyi przepisy są zupełnie te same z tem, że oznaczenie przewodniczących senatu i ich zastępców nie wymaga dalszego zatwierdzenia.

W myśl statutu dia Najw. Trybunału sądowego i kasacyjnego — (ces. pat. z 7. sierpnia 1850 D. n. p. N. 3251) skład senatów przysługuje pierwszemu prezydentowi względnie tegoż zastępcy.

Skład senatów dyscyplinarnych przy sądach krajowych wyższych i Najw. Trybunale następuje również na przeciąg jednego roku.

Przedstawienie stosunków sądownictwa w Austrii zakończyło określenie przepisów o tabelach kwalifikacyjnych i o rangach tudzież płacach urzędników sędziowskich.

Spóźniona pora nie pozwoliła słuchaczom na powzięcie uchwał w kierunku zmiany niektórych postanowień obowiązujących — pozostawiając nowo obranemu Wydziałowi, inicjatywę w tym względzie.

Reforma kodeksu cywilnego austriackiego.

Ostatni numer czasopisma „Centralblatt f d j. Praxis“ przyniósł światu prawniczemu wielką niespodziankę, z którą warto się z czytelnikami podzielić.

Dnia 21 Grudnia 1907 przedłożył minister sprawiedliwości Izbie panów projekt ustawy. „O zmianach i uzupełnieniach niektórych przepisów powszechnej ustawy cywilnej“ (N. 29 załączników do stenograficznych protokołów Izby panów Sessya XXVIII 1907).

Pominąwszy tę okoliczność, że projekt nie wspomina o tak ważnej reformie prawa małżeńskiego, która nawet przy obecnej konstelacji politycznej nie miałaby szans przejścia, to przecież przyznać należy, że wiele rozdziałów ustawy cywilnej opracowano gruntownie i odpowiednio do ducha czasu a tem samem niejedną lukę starej ustawy wypełniono w sposób zupełnie zadawalniający.

Projekt rozpada się na 199 paragrafów, które objęte są 9 rozdziałami.

Rozdział I.

„O przepisach osobisto-prawnych“ traktuje o ochronie nazwiska, czasokresach uznania kogo za zmarłego i o zdolności kobiet do składania świadectwa. Odnośne §§. opiewają:

§. 1. Jeżeli się komu zaprzecza prawa noszenia pewnego nazwiska, to tenże może żądać ustalenia swego prawa w drodze sporu sądowego.

Jeżeli kto w prawach swoich został pokrzywdzonym przez to, że ktoś trzeci przywłaszczył sobie jego nazwisko, pokrzywdzony może żądać zaniechania tego przywłaszczenia a w razie zawinienia wynagrodzenia szkody.

Przepisy o prowadzeniu i uzupełnieniu rejestru stanu cywilnego, pozostają bez zmiany.

Niniejsze przepisy nie mają zastosowania do wypadków zaprzeczeń lub przywłaszczeń, które zdarzyły się przedtem, za nim ustawa ta weszła w życie.

Rozdział II.

„Przepisy prawno-familijne“, obejmuje nowe przepisy o zaczepianiu ślubności urodzenia, o opiece, o kurateli, o ochronie dzieci we wypadkach rozdziału małżonków od stołu i łoża lub rozwiązania małżeństwa i dzieci nieślubnych, wreszcie przepisy o pretensjach matki nieślubnej. Przepisy te opiewają:

§. 28. Ojciec nieślubny obowiązany jest wynagrodzić matce koszta jej rozwiązania, również koszta jej utrzymania za pierwsze 6 tygodni po rozwiązaniu a na wypadek, gdyby wskutek rozwiązania i dalsze nakłady były konieczne, również i koszta z nich powstałe.

Prawo do przedawnienia w ciągu 3 lat. Przedawnienie rozpoczyna się z upływem 6 tygodni po rozwiązaniu.

§. 29. Na wniosek matki można przez tymczasowe zarządzenie jeszcze przed rozwiązaniem polecić, by ojciec zwyczajną kwotę tych kosztów, które po myśli §. 28. wynagrodzić powinien, wypłacił matce zaraz po jej rozwiązaniu, oraz potrzebną kwotę w stosownym czasie przed urodzeniem się dziecka w sądzie złożył.

§. 30. Przepis §. 28. nie ma mocy wstecznej, ma jednak zastosowanie do wszystkich wypadków rozwiązań matek nieślubnych, które nastąpiły już po wejściu w moc obowiązującą niniejszej ustawy.

Rozdział III.

„przepisy prawno-rzeczowe“ normuje zakazy obciążenia: sprzedaży, odnowienie i ustalenie granic: tu podnieść należy następujące ważniejsze przypisy o hipotecę właściciela.

§. 63. Jak długo zainstabulowane prawo zastawu połączone jest w jednej osobie z prawem własności realności, tak długo może je przenieść na osobę trzecią albo właściciel sam, albo też przeciw niemu ktoś trzeci w drodze egzekucyi.

§. 64. Jeżeli pretensya, dla której prawo zastawu w księgach gruntowych zainstabulowane zostało, zgaśła, w takim razie może właściciel realności na podstawie kwitu do wykreślenia zdającego lub innego dokumentu wykazującego zgaśnięcie pretensyi zastawem obciążonej, prawo zastawu czyto przepisać na swoją osobę, czy też osobie trzeciej dla nowej pretensyi odstąpić.

Nowa pretensya nie powinna być jednak wyższa aniżeli poprzednia pretensya, dla której było prawo zastawu wpisane.

Jeżeli pretensya, dla której prawo zastawu jest zainstabulowane, jest spłacalną w ratach rocznych, w takim razie prawo dysponowania nabywa właściciel dopiero po zgaśnięciu całej pretensyi.

Zastosowanie przepisów objętych w poprzednich ustępach nie może być wykluczone w drodze umowy.

§. 65. W razie prowadzenia egzekucyi na majątku nieruchomym, czy przez zarząd przymusowy, czy też przez przymusową sprzedaż, zanim we wypadkach §. 63, 64 prawo zastawu z księgi gruntowej wykreślone zostało, lub też posiadłość, lub prawo zastawu na trzeciego przeniesione zostało, ma być kwota, która przypada na to prawo zastawu przy rozdziale nadwyżki dochodów lub ceny kupna, przekazana tym wierzycielom następnym, którzyby inaczej z masy rozdziałowej nie mogli być zaspokojeni.

§. 66. Niniejsze przepisy mają mieć zastosowanie także i w tym wypadku, jeżeli po wejściu w życie tej ustawy własność posiadłości połączy się z prawem zastawu wpisaniem jeszcze przedtem, zanim ustawa obecna uzyskała moc obowiązującą.

Art. XXVIII u. wprowadzczej do ustawy egzekucyjnej znosi się z tem ograniczeniem, że zatrzymuje ważność swoją w tych wszystkich wypadkach, w których rozprawa sądowa nad rozdziałem nadwyżki przychodów lub ceny kupna w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy już się rozpoczęła.

§. 67. Prawo zastawu zainstabulowane w księdze gruntowej dla wierzytelności objętej listem zastawnym nie ulega żadnej zmianie ani w istocie swej, ani w skutkach, ani w stopniu pierwszeństwa nawet wtedy, gdyby dla tej wierzytelności celem znizienia stopy procentowej wydano nowe niżej oprocentowane listy zastawne, we wyższej kwocie od tej, któraby się jeszcze faktycznie należała, jeżeli tylko nowa wierzytelność objęta listami zastawnymi nie przewyższa w kapitale i bocznych należyciściach zainstabulowanej wcześniejszej wierzytelności.

Konwersya ma być zanotowaną w księdze gruntowej na podstawie dokumentu przez strony sporządzonego.

Przepisy poprzednich ustępów mają mieć zastosowanie także do ufundowanych zapisów długów bankowych.

§. 68. W razie wykreślenia prawa zastawu może właściciel równocześnie uzyskać adnotacją w księdze gruntowej, że wpis nowego prawa zastawu ze stopniem pierwszeństwa hipotecznego, które służyło wykreślonemu prawu zastawu i aż do jego wysokości, ma być zastrzeżeniem.

To zastrzeżenie ma skutek prawny także w razie zmiany prawa własności i to na korzyść nowego właściciela. Przy egzekucyjnej sprzedaży posiadłości, zastrzeżenie to nie może być uwzględnionem, jeżeli do czasu adnotacji wdrożonego postępowania licytacyjnego nie zrobiono użytku z niego.

§ 69. Właściciel posiadłości może żądać, ażeby na jego posiadłości ze stopniem pierwszeństwa prawa zastawu już zainstabulowanego zostało za intabulowane prawo zastawu dla nowej wierzytelności z tem ograniczeniem, że to prawo zastawu tylko w tym razie skutek prawny osiągnie, jeżeli wciągu sześciu miesięcy po dozwoleniu wpisu tego nowego prawa zastawu wykreślenie dawniejszego prawa zastawu wpisane zostanie. Nowa wierzytelność nie ma być wyższą od wierzytelności dla której już prawo zastawu zainstabulowane zostało.

Paragraf 7--8--9--10 ustęp 1. ustawy z 22 lutego 1907 o konwersy wierzytelności hipotecznych (D. p. p. 48) pozostają w mocy obowiązującej z tym dodatkiem że w miejsce § 2 ustęp 2 powołanego w §§ 7 i 1 tej ustawy przepisy 1. ustępu § 69 niniejszej ustawy wstępują; reszta przepisów tej ustawy zostaje zniesioną.

W r o z d z i a ł e „IV.: Przepisy prawa spadkowego“ wydaje nam się 6 i 7 tytuł jako najważniejszy.

Tytuł 6 Ustawowe prawo dziedziczenia dzieci nieślubnych.

§ 93 § 754 powszechnej ustawy cywilnej ma opiewać: Ze względu na matkę i krewnych matki mają dzieci nieślubne przy ustawowym porządku dziedziczenia do nowo dziedzicznego majątku równe prawa z dziećmi ślubnymi. Do spadku po ojcu i krewnych ojczystych dzieci nieślubne nie mają żadnego ustawowego prawa dziedziczenia.

§ 94. Drugie zdanie § 756 powszechnej ustawy cyw. ma opiewać: „Do spadku po dziecku nieślubnym służy prawo dziedziczenia tylko matce i jej krewnym. Ojciec i jego krewni są z tego prawa wyłączeni“.

§ 95 Ustawowe prawo dziedziczenia pomiędzy dzieckiem nieślubnym a krewnymi matki nie może być dochodzone, jeżeli ustawa niniejsza weszła w życie przed czasem otwarcia się spadku.

Tytuł 7. Ustawowe prawo dziedziczenia i prawo do zachowku małżonka.

§ 96. Paragraf 757 powszechnej ustawy cywilnej ma opiewać: Małżonkowi spadkodawcy przy życiu pozostałemu należy się obok dzieci spadkodawcy lub ich potomków jedna czwarta część spadku zaś obok rodziców spadkodawcy lub ich potomków lub dziada i babki spadkodawcy — połowa spadku z ustawy.

Jeżeli dziadowie z potomkami zmarłych dziadów do spadku przychodzą, to nadto otrzymuje pozostały przy życiu małżonek z drugiej połowy spadku tę część, któraby po myśli § 739 i 740 u. c. potomkom zmarłych dziadów przypadła. Gdy nie ma ustawowych dziedziców ani z pierwszej linii, ani z drugiej, ani dziadów, wtedy należy się pozostałemu małżonkowi cały spadek.

§. 97 § 758 pown. ust. cyw ma opiewać:

„Pozostałemu przy życiu małżonkowi należą się prócz części spadkowej te rzeczy ruchome, które do prowadzenia domowego gospodarstwa należą a to z tytułu zapisu naddziałowego“.

§ 98 § 759 ust. cyw. ma opiewać :

Małżonek z własnej winy rozdzielony nie ma ustawowego prawa do spadku ani prawa do rzeczy ruchomych należących do gospodarstwa domowego.

I jednego i drugiego odmawia się pozostałemu małżonkowi nawet wtedy, jeżeli spadkodawca wniósł skargę do Sądu o rozwiązanie małżeństwa lub o rozdział od stołu i łoża z winy drugiego małżonka a wedle stanu wiszącego procesu w chwili śmierci spadkodawcy żądanie jego widocznie było uprawnione.

§ 99. § 762 ust. cyw. ma opiewać :

Osobami, dla których spadkodawca w rozporządzeniu ostatniej woli część spadku pozostawić jest obowiązany, są jego dzieci i jego małżonek a w braku dzieci jego rodzice.

§ 100 § 765 ust. cyw. ma opiewać :

Jako zachówek przeznaczają ustawą każdemu dziecku i małżonkowi połowę tego, coby mu według ustawowego dziedziczenia przypadło.

§ 101. Do § 769 pow. ust. cyw. dodaje się jako ustęp 2.

Pozostały przy życiu małżonek może być od zachowku wykluczony, jeżeli spadkodawca był uprawniony do żądania rozwiązania lub rozdziału małżeństwa z winy drugiego małżonka.

§ 102 § 796 ust. cyw. ma opiewać :

Pozostałemu przy życiu małżonkowi należy się, jak długo nie przystępuje do ponownego małżeństwa, brakujące przyzwoite utrzymanie, o ile ono nie jest już pokryte częścią spadkową z ustawy lub zachowkiem lub też innem na wypadek przeżycia umówionem lub zapisaniem w rozporządzeniu ostatniej woli wystarczającym zaopatrzeniem.

W wypadkach oznaczonych § 759 nie służy pozostałemu przy życiu małżonkowi prawo żądania utrzymania ze spadku.

§ 103. Przepisy niniejsze nie mają zastosowania, jeżeli małżonek zmarł, zanim ustawa niniejsza weszła w życie.

Rozdział V.

Przepisy prawno-obligatoryjne.

Ogólne prawidła tłumaczenia woli i umów.

§ 114. § 914 pow. ust. cyw. ma opiewać :

Przy ocenianiu i tłumaczeniu oświadczeń woli powinień Sędzia zbadać wolę a nie trzymać się literalnego znaczenia wyrazu.

Umowy tak mają być tłumaczone i dopełniane, jak to odpowiada zwyczajowi w uczciwym obrocie.

§ 115. O ile chodzi o znaczenie i skutek czynności lub opuszczeń powinno się brać wzgląd na obowiązujące w obiegu będące zwyczaje i sposoby postępowania.

§ 116 Przepis § 887 pow. ust. cyw. jest zniesiony

§ 117 § 1313 pow. ust. cyw. ma opiewać :

Dłużnik odpowiada za winę swojego ustawowego zastępcy a w braku przeciwnej umowy za winę tych osób, których do dopełnienia swych z obowiązków używa, jak za swoją własną.

§ 118 O ile nie ma już sądowych rozstrzygnięć, mają mieć zastosowanie przepisy §§ 114, 115 i 117 do oświadczeń woli, które objawiono jeszcze przed wejściem w życie niniejszej ustawy i do umów, które przed tym czasem zawarto.

Przeciwnie pozostaje w mocy przepis § 887 ustawy cywilnej odnośnie do tych dokumentów, które sporządzono przed wejściem w życie niniejszej ustawy i pomimo jej.

Tytuł. 2. Zawarcie umowy, § 119. § 862 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Ażeby umowa przyszła do skutku, musi być wniosek do zawarcia umowy przyjęty w tym czasie, który wnioskodawca określił, w braku zaś oznaczonego czasu, ma być wniosek zaraz przyjęty, jeżeli go się czyni osobie obecnej albo też jeżeli wniosek czyni jedna osoba drugiej za pomocą telefonu. inny wniosek, który się czyni osobie nieobecnej, musi być przyjęty w tym czasie, w którym wnioskodawca oczekiwać może nadejścia odpowiedzi w należyтым czasie i porządku wysłanej, w przeciwnym razie wniosek upadł. Przed upływem czasu do przyjęcia, wniosek nie może być cofniętym. Jeżeli wedle istoty interesu lub zwyczajów obrotu nie można się spodziewać oświadczenia przyjęcia, albo jeżeli wnioskodawca ten się zrzekł; umowa uważana jest za zawartą, jeżeli wniosek nie został uchylony w ciągu czasu na to przeznaczonego albo wedle okoliczności w ciągu odpowiedniego czasu.

§ 120 § 864 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Jako w należyтым czasie ma być uważane przyjęcie oświadczenia, jeżeli ono doszło do wnioskodawcy w ciągu czasu określonego do przyjęcia.

Pomimo spóźnionego oświadczenia przyjęcia przychodzi umowa do skutku wtedy, jeżeli wnioskodawca musiał poznać że przyjęcie oświadczenia wysłano w należyтым czasie a pomimo to nie doniósł bezzwłocznie drugiemu o swoim odstąpieniu.

§ 121. §§. 119 i 120 nie mają zastosowania do tych wniosków, które doszły do przeciwnika wnioskodawcy przed czasem, zanim niniejsza ustawa weszła w życie.

Brak zgodnej woli i błąd. § 122. § 869 ust. cyw. ma opiewać:

Zezwolenie na umowę ma być oświadczone własnowolnie, prawdziwie, dokładnie i zrozumiale.

Jest oświadczenie niezrozumiałe, zupełnie niedokładne lub widocznie nie na prawdę zrobione (§ 916) lub też nastąpi przyjęcie pod innymi warunkami nie pod tymi, pod którymi obietnica uczynioną była albo też jeżeli obie strony równobrzmiące oświadczenia w różnym sensie zrozumiały, w takim razie nie ma umowy.

Kto celem podejścia drugiego używa niejasnych wyrazów lub też przedsięwzięcie czynność pozorną, ten obowiązany jest do zadość uczynienia.

§ 123. § 870 pow. ustawy cyw. ma opiewać:

Kto przez drugą stronę spowodowany został do zawarcia umowy podstępnie lub bojaźnią niesprawiedliwą i uzasadnioną (§ 55) ten nie jest obowiązany do dotrzymania jej.

§ 124 § 871 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Nie zaciąga żadnego zobowiązania ten, kto był w istotnym błędzie co do treści oddanego przez siebie lub też nadesłanego mu przez drugiego oświadczenia, jeżeli błąd spowodowany został przez drugiego lub jemu z okoliczności musiał widocznie wpaść w oko albo też jemu w należyтым czasie jeszcze był wyjaśnionym.

§ 125. § 876 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Umowa jest ważną, jeżeli strona obiecująca sama i wyłącznie winną jest swojej jakiegokolwiek omyłki. § 126 §§ 122 do 125 nie mają zastosowania do oświadczeń woli, które oddane zostały przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Umowy nieważne: § 127 § 878 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Przedmiotem ważnej umowy nie może być to, co wprost jest niemożliwym do uskuteczenia. Jeżeli umowiono się o rzeczy możliwe i zarazem o niemożliwie, ta umowa jest ważną co do rzeczy możliwych chyba, gdyby wynikało z umowy, że jeden punkt od drugiego odłączonym być nie może.

Kto przy zawarciu umowy znał niemożliwość umowy albo też przy należytej uwadze poznać musiał, ma drugiej stronie szkodę zwrócić, którą ona poniosła wierząc we ważność umowy, chyba gdyby to samo odnosiło się do strony drugiej.

§ 128. § 879 pow. cyw. ma opiewać:

Umowa jest nieważną, jeżeli przeciwną jest ustawowemu zakazowi, dobrym obyczajom lub publicznemu porządkowi.

Nieważne są w szczególności następujące umowy:

1. jeżeli co zostało przyrzeczone za pośrednictwem w zawarciu małżeństwa;
2. jeżeli adwokat rzecz sporną jemu powierzoną nabywa.
3. jeżeli kto spadku lub zapisu po osobie trzeciej spodziewanego jeszcze za życia tej osoby się pozbywa.
4. jeżeli kto wyzyskuje lekkomyślność iub znane mu nędzne położenie, słabość rozumu, niedoświadczenie lub rozdrażnienie umysłu drugiego w tym celu, by dla siebie lub kogoś trzeciego za świadczenie otrzymać wzajemne świadczenie lub przyrzeczenie świadczenia takiego, którego wartość majątkowa do wartości świadczenia jego stoi w rażąco złym stosunku.

Nie można żądać zwrotu pożyczki udzielonej do gry zakazanej (§ 1174).

§ 129. § 882. ust. pow. cyw. jest zniesiony.

Niniejsze przepisy nie mają zastosowania do umów zawartych przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Forma umów.

§ 130 Do § 883 ust. cyw. dodaje się jako ustęp 2.

Kupno spadku wymaga do ważności swej formy dokumentu pisemnego, umowa rękojmi jest tylko wtedy ważną, jeżeli oświadczenie zobowiązania się ręcyciela sporządzono na piśmie.

§ 131 § 884 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Jeżeli strony umówiły się, by umowa w pewnej formie została zawarta, to nie powstaje zobowiązanie wpieryw zanim forma ta nie została dopełnioną.

§ 132 § 886 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Umowa, co do której po myśli ustawy lub woli stron zastrzeżono sporządzenie na piśmie, przychodzi do skutku przez podpisanie jej przez strony albo gdyby strony pisać nie umiały lub z powodu wad ciała pisać mogły przez położenie ich znaku ręcznego w obec dwóch świadków, z których jeden nazwisko strony podpisuje.

Naśladowanie własnoręcznego podpisu na drodze mechanicznej wystarczy tylko wtedy, gdy taki jest zwyczaj w obrocie handlowym

§ 133 Niniejsze przepisy nie mają zastosowania do umów i dokumentów, które sporządzono przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Czas i miejsce świadczenia.

§ 134. § 902 pow. ust. cyw. ma opiewać:

Czas określony umową lub ustawą ma być z wyjątkiem innego umówienia tak obliczony, że:

jeżeli czas oznaczony jest na dni, nie ma być ten dzień liczony w którym wypadek się zdarzył, od którego czasokres miał się rozpocząć; jeżeli czas oznaczony jest na tygodnie miesiące lub lata, przypada koniec czasokresu na ten dzień ostatniego tygodnia lub miesiąca, który swoją nazwą lub liczbą odpowiada temu dniowi, w którym wypadek się zdarzył, od którego czasokres się rozpoczyna.

Jeżeli tego dnia w tym miesiącu nie ma, to przypada koniec czasokresu na koniec miesiąca.

§. 135 § 903 pow. ust. cyw. ma opiewać :

Prawo, którego nabycie przywiązane jest do pewnego dnia, nabytem zostaje z początkiem tego dnia. Skutki prawne niedopełnienia jakiego zobowiązania lub też jakiego opuszczenia powstają dopiero z upływem ostatniego dnia czasokresu. Jeżeli ostatni dzień przeznaczony na oddanie oświadczenia woli lub na świadczenie, przypada na niedzielę lub uznane święto, to w miejsce jego wstępuje następujący dzień roboczy, chyba, że strony przeciwnie się umówiły.

§ 136. § 905 pow. ust. cyw. ma opiewać :

Jeżeli miejsce, gdzie zobowiązanie dopełnione być miało, nie wynika, ani z umowy, ani z istoty rzeczy, ani w celu świadczenia, to świadczyć należy w tem miejscu gdzie dłużnik w czasie zawarcia umowy swoją miał siedzibę. Zobowiązanie które wynikło z ruchu handlowego lub przemysłowego przedsiębiorstwa dłużnika ma być w razie wątpliwości spełnione w miejscu gdzie zakład przemysłowy lub handlowy się znajduje.

Zapłaty pieniężne ma dłużnik w razie wątpliwości przekazać wierzycielowi na swój koszt i niebezpieczeństwo. W razie zmiany miejsca siedziby lub zakładu handlowego wierzyciela przechodzą wyższe koszty i niebezpieczeństwo na wierzyciela, jeżeli zmiana ta po zawarciu umowy nastąpiła.

(C. d. n.)

O faktycznej ocenie materiału procesowego.

Przez adw. Dr. KAMILA STEFKĘ.

Na dniu 13. grudnia z. r. wygłosił adw. Dr. Kamil Stefko na zgromadzeniu lwowskiego Towarzystwa prawniczego pod przewodnictwem Prezesa Towarzystwa J.E. Dra A. M. Tchorznickiego wykład na powyższy temat, którego treść podajemy na podstawie własnych zapisków stenograficznych.

Prelegent poruszył jedną z bardzo aktualnych kwestyi z dziedziny austriackiego procesu cywilnego.

Wiadomo, jak często spotykamy się w pismach apelacyjnych ze zwrotem: „Zaczepiam wyrok z powodu mylnej oceny faktycznej i prawnej“. choć w dalszej części nieznajdujemy, niema nigdy bliższego uzasadnienia, na czem polega owa omylna ocena faktyczna a na czem mylna ocena prawna.

Kwestya ta ma doniosłe znaczenie ze względu na postępowanie w II., a zwłaszcza w III. instancyi, gdzie tylko mylność oceny prawnej (§. 503, I, 4 pr. cyw.) nie zaś mylność oceny faktycznej, zdoła uzasadnić zaczepienie.

Prelegent postawił sobie pytanie, czy ocena faktyczna jest częścią oceny dowodowej, czy częścią oceny prawnej.

Celem rozwiązania tej kwestyi należy przypatrzeć się czynności wyrokowania.

Każde prawo, każdy stosunek prawny powstaje z chwilą zajścia pewnego. w ustawie przewidzianego zdarzenia prawnego.

Zdarzenia prawne mogą być pojedyncze, jeżeli już jeden moment wywołuje skutki prawne (n. p. zapłata) lub złożone, jeżeli dopiero kilka momentów razem tworzy całość, do której ustawa skutki prawne przywiązuje n. p. zdarzenie prawne przy zasiedzeniu. Między elementami, z których składają się zdarzenia prawne, należy odróżnić trzy grupy:

- a) fakta świata zewnętrznego
- b) fakta świata wewnętrznego,
- c) wszelkie inne w ustawach przewidziane składniki, które prelegent objął nazwą „elementów (lub czynników) hipotetycznych“.

Przez fakta świata zewnętrznego rozumie prelegent — zdarzenia czyli zmiany zachodzące w świecie zewnętrznym a pod nasze zmysły podpadające i stany rzeczy, czyli właściwości przedmiotów świata zewnętrznego, również zapomocą zmysłów spostrzegalne. Fakta świata zewnętrznego są zawsze przedmiotem bezpośredniej obserwacji.

Ad. b) Fakta świata wewnętrznego, to jest fakta odnoszące się do wewnętrznego życia ludzkiego, dzieli prelegent również na zdarzenia życia, wewnętrznego ludzkiego i na stany rzeczy — podkreślając, że tych faktów świata wewnętrznego jako to dobrej lub złej wiary działania w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli, błędu, przymusu, fałszywej pobudki i t. p. nigdy za pomocą zmysłów obserwować nie można. lecz przedmiotem obserwacji są tylko zewnętrzne objawy, po których dochodzimy do wniosku, że strona działała w dobrej lub złej wierze, była w błędzie i t. .p.

Ad c.) Celem przedstawienia, co mamy rozumieć przez czynniki hipotetyczne powołał się prelegent na takie przepisy ustawowe, jak §. 830, 843, 866 i I. p. ust. cyw. Tak powiada n. p. §. 830 u. cyw., że każdy spółnik może żądać zniesienia wspólnej własności — byle nie w czasie nieodpowiednim ani nie na niekorzyść reszty spółników. Okoliczność, że zniesienie byłoby nie na czasie lub wypadłoby na niekorzyść innych spółników nie jest ani faktem świata zewnętrznego ani faktem świata wewnętrznego. Do poznania tego, że coś nie jest na czasie, albo że coś wyszłoby na szkodę innych spółników, możemy dojść tylko drogą przypatrzenia się faktom świata zewnętrznego i wysnuć stąd na podstawie zasad naszego doświadczenia wniosków, czy istotnie zniesienie wspólności byłoby nie na czasie lub mogło wyjść na niekorzyść innych. §. 830 powinienby właściwie tak opiewać:

Każdy uczestnik może żądać zniesienia wspólnej własności, jeżeli zachodzą takie fakta świata zewnętrznego, z których na podstawie zasad doświadczenia można wnioskować, że to zniesienie byłoby nie na czasie albo na niekorzyść reszty spółników.

Ponieważ konstrukcja tych składników najbardziej odpowiada konstrukcyi znanych w logice sądów warunkowych (hypotetische Urteile) przeto prelegent wybrał dla nich nazwę czynników hipotetycznych.

Z tymi składnikami spotykamy się dość często n. p. w §. 843 u. c., który postanawia, że jeżeli rzecz wspólna albo wcale podzielić się nie da, albo tylko ze znacznem zmniejszeniem jej wartości, natenczas rzecz ta sądownie przez licytację sprzedaną być ma. I tu możnaby powiedzieć, że zniesienie winno nastąpić w drodze licytacji wtedy, jeżeli zachodzą takie fakta świata zewnętrznego, z których na podstawie zasad doświadczenia należy wnosić, że rzecz się nie da podzielić albo tylko ze znacznem zmniejszeniem jej wartości, Albo n. p. §. 866 ust. cyw., który postanawia, że kto udaje podstępny sposóbem, iż jest zdatnym do zawierania umów i przez to podchodzi drugiego, który nietatwo mógł się być o tem przekonać ten obowiązany jest do zadosyćuczynienia.

(Dok. nast.)